

240 C. A. SNELLMAN – J. V. SNELLMAN 24.V 1844
HUB, JVS handskriftssamling

Björneborg – Räfsö Hamn
Skeppet Johannes den 24 Majj 1844.

Huldaste Broder!

Ditt Kära brefw af den 29:de Februarii, emottog jag på Keppos, hwarest jag uppehölt mig från 11 mars, till 30 Aprill; Jag har med wilja, och Under förhoppning om någon Ändring i mitt Öde, uppskjutit med beswarandet; som Du af detta kan insee har inträffat. Skeppet tillhör Herr J. F. Bäckman, destination är Cette, och fragt sökning. Min Hälsa är – klen, Hosta och daglig Hectisk-feber, mattande tära peu, peu, troligen återser jag ej, *något* kärt, men jag längtar, will och måste, försöka, owärksamheten Dödar mig förr.

Huru ojärna jag tillgripit Din Anwisning wet – men Nöden har ingen lag, mina resourcer äro mycket – mer än slut. Remittera nu för mig till Apothekar Fr. Jurwelius (En bepröwad wänn) det af Dig Uppgifna beloppet. Wid min afresa war alt wäl, på Keppos och i Härmä, Dit Du är kärt, Wäntad till midsommaren, Swärmor med Barnen träffar Du äfwen Där. Att jag har Calles framtid tryggad i Dig, för mildrar det bittra i min belägenhet, Han har wunnit; det bättre. för Augusta wore jag eljest obekymrad, men hon gör *redan* med mormor som hon will

Hulda Broder Janne! Det wore wäl Anledning Och Ämne, att hos Dig uppwäcka samma känslor som i detta ögonblick, fylla min Själf och förmörka mina Ögon, men i Korthet, jag kan nu ej fatta om en Broder Warit, eller kan wara den andra mera Kär, och Dyrbar än Du! din

August. 30

P. S. Skulle Du med Dina Tidningar i nästa År kunna godtgöra wännen Herr E. Wahlfors som i snart 2:ne år beståt mig fritt alla finska Tidningar; så gör det.

241 J. V. SNELLMAN – J. J. TENGSTRÖM 28. & 30.V 1844
HUB, Kellgreniana

40

Vördade Broder Tengström!

Sannerligen jag wet hwaraf det kommer sig, att jag skrifwer mina bref till Bror med en viss högtidlighet, så nemligen att de blifwit min sysselsättning för verkliga undantagsstunder. Åminstone tycker jag så, fastän breffvens fåtalighet gifwa mig ringa rätt att åberopa någon erfarenhet. Så har jag äfwen nu i veckotal besparat mig detta för det wäntade pingstlofvet, icke just af brist på tid, ty jag skrifwer många andra bref hvarje postdag, men af brist på läglig tid att ordentligen sätta mig ned för att skrifwa. Och nu har jag en stund af verklig ro, en dag med frisk landluft och fågelång och värgrönska.

Kanske har jag icke för Bror nämnt, att jag i Kuopio eger den enda mig bekanta släktinge på mödernesidan, en handlande Roering. Det är på hans landtegendom fyra mil från Kuopio, jag skrifwer detta. Och jag

kan tryggt försäkra att det dygn, jag egnat åt en utflykt hit är min första fullständiga hvilodag på detta år. Likväl bör äfven detta så förstås, att min Kon-rector benäget skänkt mig den, genom att i mitt ställe öfvertaga två enskilda timmar med våra valedicenter. Nog af - dagen är dock en festus dies.

Mitt första är och bör vara hjertlig tacksägelse för Brors bref af den 4 & 20 Mars, fullt af det vänskapsfulla Faderliga deltagande, som skall göra mitt hela lif ett godt stycke gladare än eljest och alltid, såsom äfven i denna stund, qväfva hvarje bitterhet, hvilken mina missöden vid
10 Universitet d. v. s. mina ramlade planer för samma skrala lif ofta varit, på väg att innästla i mitt sinne. Brors aldrig tröttnande omsorg att bota just dessa reftvor och återföra mig på den med saknad lemnade banan måste i dubbelt afseende vara mig glädjande och tröstande. Men jag bör också just derföre icke dölja min öfvertygelse, att Brors vänskap arbetar för en allaredan förlorad sak. Redan ett år och något deröfver har jag vetat, att dermed definitivt så förhåller sig. Mitt beslut att blifva Tidningsskrifvare är ett bevis derpå, och detta beslut skulle äfven, det kunde jag väl förutse, gifva nämnda missöden och den fortfarande oföränderliga motviljan mot en så beskaffad Universitetslärare ett sken
20 af klokhetens rätt, skulle nödvändigt tillintetgöra hvarje förmodadt anspråk. Jag tänker redan länge dervid, må det döda hvila, och jag önskade äfven, att Bror såge saken från denna sida, på det ingen möjlighet af »ett blått öga för en god vän» i afseende å Bror måtte återstå. Tiden skall visa, att »Universitetets vetenskapliga ändamål» likasom »medlen» aldrig af mig komma att vidare fortskaffas. Äfven om allt annat vore väl, så är min raskaste ålder redan förfluten, och för hvarje dag känner jag mer och mer svedan af att så sentida hafva hunnit någon utveckling. Bland svårare frestelser är den håg för lugn och ro, som nu ofta öfverfaller mig, och skulle en utarbetad skolman
30 hafva någon tillflykt för sitt lufs uppehälle, så vore jag frestad att bereda mig ett stilla eremitlif för gamla dagar - om de komma.

Förvånande har den tolerans förefallit mig, som man visat mot Saima, i hvilken jag just sökt taga ut stegen och framdeles skall söka ännu göra ett par tre framåt. Ryktet om ljussläckarens demonstrationer är endast såvida sannt, att man förbjöd upprepariet af *ryktet* om Konungens i Sverige död och på samma gång yttrade missnöje deröfver, att jag skulle trott annan hornboskap finnas i Helsingfors än den från Urdiala, hvarföre jag äfven högtidligen afsvor denna förmenta
40 tro hellre än jag lät mig blålebrännas. Emellertid förutser jag äfven i tolerantaste händelse föga frukt af denna verksamhet. Tiden för eftertanke är hos oss icke kommen, och Herren vet om den någonsin kommer. Säkraste verksamhet vore visserligen alltid att arbeta för eget land, men man bör då befinna sig på rätta punkten i rum och tid. Och detta beror här icke såsom i vetenskapen af egen god vilja och ansträngning. Huru lyckligt vore det ej att kunna förena båda. Det Upsaliensiska Intelligensbladet ger ett godt prof på denna glädje.

Från bekymret för Maamiehen Ystävä är jag skild af den enkla orsak, att förläggaren Karsten dag från dag uppsköt med skriftlig öfverenskommelse, och, då han fann företaget blifva lönande ville
50 spara in redaktionsarfvodet. Af detta hade jag för tre månader 40 Rubel Banco. Det öfriga upplät jag åt medarbetaren Kollegan Zitting. Jag hade vid saken derföre intet annat intresse, än det jag hade för saken. Nu har Tidningen lefvat på bidrag, hvilka Lönnrot under sin genomresa lemnade. För öfrigt vårdas den af förläggaren sjelf och tjänstlediga Kollegan Boxström.

I stället för denna sysselsättning har jag dock icke saknat hvarjehanda annan. Olyckan ville, att Skolan skulle gifva bekymmer, i det vi nödgades för oskickligt lefverne förvisa tre af lärjungarne. Dock har den äfven gifvit glädje. Säsom bevis derpå vill jag anföra, att sedan Påsk på hela Skolan aga icke blifvit använd ens så många gånger, som veckor från nämnda tid förflutit. Att döma från min egen skoltid och första månaderna härstädes, anser jag detta redan, för lyckligt resultat, isynnerhet då härtill kommer, att flera slarfvar blifvit otadeligt ordentliga. Vi frukta nu för den kommande nya Läseordningen, att den möjligen kunde sätta fordringarne på Skolan alltför lågt. Domkapitlet har ifrån Skolorna infordrat förslag i saken. På min ringa erfarenhet kan jag föga lita, men har också låtit förslaget afgå med öfvertygelse, att det ganska litet har der att göra. Det och Skolräkenskaper och Enkekasse affärer och kollektemedelsbestyr och tvenne valedicenter för året hafva emellertid gifvit bestyr. Också Saima fordrar tre ark manuskript i veckan, således med Litteraturblad stundom sex.

10

Dagarne gå derföre i jemnt quarntamp, och om icke sommaren ger tillfälle till annan sysselsättning, d. ä. om jag icke väl använder den, så ser det illa ut med min framtid i vetenskapligt hänseende. Af de förtjenster Saima gifvit har jag betalat ungefär 1 800 R^{ubel} skuld på god tro. Tryck och papper kosta 650 R^{ubel} Sälver ungefär och min netto behållning är en lika summa. Således ger dock året någon tillfredsställelse. Likväl måste jag bekänna, att säsom vanligen min hushållning icke varit god. Något har jag varit tvungen att göra för Skolstatens anseendes skuld och för godt chefskap, en politik, som äfven burit sina frukter. Men det hufvudsakliga har varit en utgift af nära 1 200 R^{ubel} Blanco för böcker och mobilier. För förra artikeln har jag sedan sistledne Augusti utgifvit ungefär 450 R^{ubel}. Jag tröstar mig allt dermed: det finnes qvar, då jag dör, och ger mig respengar, om jag gör någon annan resa. Emellertid är jag nu med detta och min lifsassurans fullkomligt betäckt. Nästa år skall hoppas jag gifva mera kännbara resultat i affärsväg.

20

30

Äfven för Deutsche Jahrbücher och öfriga sändningar har jag att högeligen tacka Brors godhet. Om Nerven^{der} för min räkning iklädt sig någon ansvarighet för häften af samma Tidning, så beror detta på något misstag. Jag har af den icke haft ett blad, men väl Berkiner Jahrbücher tre häften, hvilka jag i December återsände. Med Brors tillåtelse behåller jag hvad jag fått öfver sommaren för att under dess lopp lemna något till Berliner sällskapets Tidskrift. Om något af denna ännu sett dagen är mig obekant. Deremot har jag af Intelligensbkadet hört att Ruges tidning från Paris med god debit börjat sin bana. Må han blott icke taga munnen alltför full och sätta Tyska entusiasmen för och mot i rörelse, ty då stadnar det dervid. Med nytt är jag väl försedd. Ty jag håller Svenska Biet, Den Konstitutionelle, Intelligensbladet samt Studier Kritiker och Notiser. Äfven af Frey har jag fyra häften för sista året och får väl snart, hvad härtills varit synligt. I detta hänseende lefver jag verkligen en grossör.

40

Sundvalls manuskript har hafva kommit mig tillhanda. Ganska litet har min tid tillåtit mig att i dem bläddra. Nedslående har det varit att icke finna något mera. Den enda, som af dem kunde göra något vore Holsti, om han nemligen sjelf dertill har goda anteckningar från Sundvalls kollegier, då möjligen en »Inledning till kristna moralen» kunde hopskrapas, hufvudsakligen bevisande, att iniet vidare på inledningen kan följa - om icke i A^{minoff} en ny moralium professor utan vetenskap, men troligen också mindre saknande densamma än

50

afledne Skundvall». Med Första lägenhet skall jag återsända pappren.

Nu har jag pratat mycket och mest i egna affärer, bevisande derigenom, huru mycket jag förtröstar på Brors vänskap och deltagande, men också att jag föga annat har att beskrifva under det affärslif jag lefver. Icke ens kan jag meddela Bror några vetenskapliga funderingar, öfver hvilka jag skulle begära Brors tankar, då jag ju för närvarande har min skalle så totalt rensad ifrån allt, hvad filosofi heter. I sommar skall jag, vill Gud, icke låta Bror vara friad från att af dylika frågor oroas.

10 Men hvar skall Bror förlefva den stundande sommarn? Kan ännu det omtyckta Botby blifva Brors sommarhem? Jag har i detta hänseende en riktig frutimmersnyfikenhet, undrande, som man säger, om stället skall blifva något för mig bekant, emedan det är som skulle man förlora sina vänner, då de försvinna i en okänd omgifning. Är deremot denna för ögat närvarande, så lefver man ostördt med dem äfven frånvarande.

Af bref till tjänstekamraterna har äfven jag fått notis om Roberts framgång i examen. Kanske hafva hans röster fallit under beräkning. Men detta är i all händelse den bättre delen och för en Professors son isynnerhet väl. Ty med eller utan skäl tillräknas dem alltid något jure
20 patris. Jag kan väl tänka att ännu ytterligare examina skola tagas och lexor läsas både af honom och hans examenskamrat, Kellgren. Också är jag icke säker på, hvad Bror i dessa hänseenden länker. Men för mig är den der vanliga trampvägen en riktig förskräckelse. Den som efter kandidat och licentiat examen, efter doktors, docentur, och adjunktur disputationer genomtraskade i vanlig ordning, ännu duger till något i vetenskapsväg, den är mig ett underdjur. Skulle mina fantasier få råda, så skulle jag råda en ung kandidat att genast företaga något vetenskapligt arbete, och det i det stor stil ehuru i ett speciellt ämne, låtande sedan alla dessa disputationer och läxor komma när nöden så medförer
30 och behandlande dem som äta och dricka i hvardagslag eller rättare som andra verdsliga affärer, hvilka man på en från sitt arbete stulen stund hastigt och lustigt expedierar. Jag borde väl icke tala så ogudaktigt till en consistorialis, men jag måste till fantasiernas försvar försäkra, att skulle än disputationens förträfflighet väcka hela fakultetens häpnad, och denna benäget delas af hela patrum vördnadsvärda kohort, så är den likväl verkligen bortkastad, på författarens öfning i latinskrifning när. Ty i den formen kan intet annat än stoftgrå pendantism trifvas, och funnes deri äfven något *menskligt* vetande, så går detta dock mensklighetens näsa förbi - hvilket strängt taget utgör
40 ett indirekt bevis, att sagde vetande der icke finnes. Blif icke ledsen, vördade Bror, att jag så der för hvar dag blir en allt större rabulist. Gerna vill jag derfor mottaga några faderliga snubbor, likasom jag räknar på Brors öfverseende för min uppenbara håg att blanda samma rabulism i Brors uppfostringsplaner, väl vetande, att Bror icke misskänner den källa, hvarifrån detta härflyter.

Och då jag talar om unga raska vetenskapsidkare, bör jag icke glömma åberopa ett mönster för dem i en vetenskapsidkarinna, i den förmodan dessutom att hennes liberala bemödanden i denna väg äro en nyhet. Helsingfors är så lyckligt att ännu ega henne inom sitt område.
50 Hon förtjenar också en särskild mention för sin smak och goda omdöme; ty hon har haft insigt nog att synnerligen föredraga en viss mans opera omnia, hvilka äfven i mitt tycke måste vara oöfverträffliga. Denna medsystemer i Apollo är dertill en Friherrinna, ung och skön - initialerna till namnet: von Kothen. Flera veckor hafva salongerna icke tjusats af hennes ögons strålar, modehandlerskorna hafva klagat öfver

bistra tider. Men hon – hon sitter i hvit morgondrägt vid sitt skrifbord, och de tändande blickarne falla nu allvarliga och djupa på en bok, tryckt hos Z. Hæggström, en viss Lära om Staten, och hon öfverflyttar dess innehåll i den subtilaste mest flytande Fransyska – – – Hvem är nu lyckligast – boken, författaren, eller den osvenska verlden, om den älskvärda öfversättarinnan låter sitt arbete träda ut för denna verlds ögon?

Historien har jag från vår Herr Gouvernørs mun, som i går gjorde mig äran af ett besök enkom för att berätta den. Jag önskade, den vore en nyhet för Bror, då jag varit sjelfsvådlig nog att här inflika den.

10

Min helsning till Universitetsvännerna, dem Bror träffar och dermed ihågkommer. Men framförallt min hjertliga välönskan för Brors och familjes fortfarande lugna lycka. Med vörnadsfull tillgifvenhet

Brors

Joh. Vilh. Snellman.

Kuuslaks d. 28 och Kuopio d 30 Juni 1844.

P. S. På förutnämnda ställe dröjde jag blott en natt öfver, emedan skolgången började åter den 29 kl. 8, efter blott fyra dagars lof. Reversdokument medföljer. Ännu validerande Rube Banco 160–35 skall jag med första kontant honorera, så att blott reverserade 875 Rube till nästa år återstå.

20

242 J. V. SNELLMAN – J. R. TENGSTROM 30.V
1844

HUB, Kellgreniana

30

Käraste Broder Roberte!

Åter liten påpackning. Uppbär af F. Ehrström 6 Rube Skilve och betala dermed inträdesafgift till Finska Sällskapet för Gouvernören härstädes Ramsay, mot ett litet quitto, hvilket Du vid tillfälle sänder mig. Begär af Pappa namnet på ett filosoferande femininum, om hvilket jag berättat. Se det är en bekantskap att göra för unga filosofer! Förlåt det besvär jag åter gör Dig. Helsa Kellgren.

40

Vän och Broder
Snellman

243 J. V. SNELLMAN – BORGÅ DOMKAPITEL 6.VI
1844

RA, Borgå domkapitels arkiv

Ödmjukaste Memorial!

50

I den förutsättning, att Högre Elementarskolan härstädes den 24 nästkommande Augusti kommer att förflyttas till den nya lokal, som Kuopio stad förbundet sig att för dess behof upplåta, och då mig kunnigt är, att samma lokal utan större kostsammare ändringar och